

ТЕМА 5. Взаимодействие между органите за закрила на детето в България и чуждестранни органи

Нормативната рамка

Взаимодействия в практиката

Тематичен обхват: трафик на деца; деца – мигранти (в т.ч. непридружени деца); международни осиновявания; международна правна закрила.

I: ТРАФИК

Международна правна рамка: Конвенция на Съвета на Европа за борба с трафика на хора; Всеобща декларация за правата на човека на ООН; Протокол за предотвратяване, противодействие и наказване на трафика на хора, особено жени и деца, допълващ Конвенцията на ООН срещу транснационалната организирана за трансграничната престъпност и др.; Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 година относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него.

Национална правна рамка: В изменение на Наказателния кодекс от 2002 г. се допълва нов раздел „Трафик на хора“ (159 а – 159 г); Закон за борба с трафика на хора, приет през 2003 г.; В изменение на Наказателния кодекс от октомври 2006 г. - чл. 159 а, параграф 3 – се криминализира трафика на бременни жени с цел продажба на бебета; Закон за юридическо подпомагане и финансова компенсация на жертви на трафик - януари 2007 г.; Закон за закрила на детето; Закон за социално подпомагане.

Права на жертвите на трафик: право на закрила и подкрепа; право на период за размисъл; достъп до правна помощ; право на информация; право на защита на физическата неприкосновеност; право на специална защита на свидетел; право на сътрудничество с властите; право на безопасност и защита на личния живот; репатриране; разрешение за продължително пребиваване, разрешение за хуманитарен статут и други.

Координацията на работата по случаи на деца с международен елемент е Държавната агенция за закрила на детето.

II: ДЕЦА – МИГРАНТИ

Правото на човек да търси убежище е признато като индивидуално право във Всеобщата декларация за правата на човека. Съгласно Общ коментар №

Офелия Кънева: Координация на работата с деца

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ОЗД В БЪЛГАРИЯ И ЧУЖДЕСТРАННИТЕ ОРГАНИ

6 (2005) „Третиране на непридружени и отделени от семействата си деца извън държавата им по произход“, най-добрите интереси на детето трябва да бъдат водещи принцип и при определяне на приоритета на нуждите от закрила и при определяне на поредността на мерките, които следва да се прилагат по отношение на непридружените и отделените от семействата си деца. От изключително значение е извършването на адекватна и пълна първоначална оценка на необходимостта от закрила на детето, като тук влиза задължението за идентификация и отчитане на специалните потребности за приемане на уязвимите деца. От особено значение е осигуряването на материалните условия особено по отношение на осигуряване на жилище, на храна, на облекло за непридружените деца.

Статистика за България:

	2016	2017 (до 31.X)
Непридружени деца	2772	389
Придружени деца	3800	696
Деца с предоставен статут на бежанец	292	334
Деца с предоставен хуманитарен статут	241	352
Деца, посещаващи училище	77	126

Източник: ДАБ

Международна и Европейска правна рамка:

Конвенция на ООН за статута на бежанците от 1951 г. (Женевска конвенция), Конвенция на ООН за правата на детето, която очертава водещи принципи, основни права и специална закрила на децата в движение, Европейска конвенция за правата на човека, Харта на основните права на Европейския съюз.

Директива 2011/95/ЕС относно стандартите за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила;

Директива 2013/32/ЕС относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила;

Директива 2013/33/ЕС за определяне на стандартите за прием на кандидати за международна закрила;

ДЪБЛИНСКИ РЕГЛАМЕНТ - Регламент (ЕС) № 604/2013 за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство

РЕГЛАМЕНТЪТ ЕВРОДАК - Регламент (ЕС) № 603/2013 за създаване на система Евродак за сравняване на дактилоскопични отпечатъци с оглед ефективното прилагане на Регламент (ЕС) № 604/2013 за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата-членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

Национална правна рамка:

Закон за закрила на детето, Закон за убежището и бежанците, Закон за чужденците в Р България, Закон за социално подпомагане (Тема 3).

Особено уязвима група е тази на непридружените деца, които са лишени от възможността да получат грижа и закрила от своите родители или други близки роднини. В тази връзка усилията на държавните институции е необходимо да бъдат насочени приоритетно към осигуряване на правата на непридружените малолетни и непълнолетни чужденци и спазването на техния най-добър интерес, чрез създаване на условия за предпазването им от физическо и психическо насилие, осигуряване на правото на живот и развитие, превенция за недопускане на кърняване на достойнството на децата и тяхната дискриминация.

Правен статут на непридружените деца-чужденци в Р България:

Непридружените деца-чужденци, включително търсещите или получили международна закрила в България, попадат в категорията „деца в риск“ по смисъла на Закона за закрила на детето. Децата от тази целева група имат същите права като тези на българските деца, лишени от родителски грижи. Децата, които пътуват със своите семейства, близки или роднини, предвид българското законодателство, имат същите права като на всички деца в България.

Предоставянето на мерки за закрила на децата бежанци по реда на Закона за закрила на детето не е обвързано от приключване или поредност на други процедури. Мярка за закрила се прилага тогава, когато е налице някакъв риск за конкретното дете, независимо дали пребивава в страната заедно със семейството си или е непридружено. Мерките се прилагат от дирекциите „Социално подпомагане“ на местно ниво, в структурата на Агенцията за социално подпомагане.

Вследствие на редица нормативни промени в националното законодателство, на непридружените деца чужденци се назначава законен представител, от кмета на общината или от оправомощено от него длъжностно лице, което до навършване на пълнолетие на лицето има следните правомощия в производството за международна закрила:

1. да се грижи за правните му интереси в производствата по предоставяне на международна закрила до тяхното приключване с влязло в сила решение;
2. да го представлява пред всички административни органи, в т. ч. социални, здравни, образователни и други институции в Република България, с оглед защита на най-добрия интерес на детето;
3. да изпълнява ролята на процесуален представител във всички производства пред административните органи;
4. да предприема действия за осигуряване на правна помощ.

След промените в Закона за предучилищното и училищното образование, е предвидено включването на децата чужденци в българската образователна система. Съгласно чл. 9 (2) от същия Закон, училищното

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

образование в държавните и в общинските училища е безплатно и след задължителната училищна възраст за гражданите на трети държави, които са с разрешено постоянно пребиваване в страната; които са получили право на дългосрочно или продължително пребиваване в страната, както и за членовете на техните семейства; търсещи или получили международна закрила.

Органът, отговорен за предоставяне на международна закрила е Държавната агенция за бежанците (ДАБ) към Министерския съвет. Председателят ръководи, координира и контролира провеждането на държавната политика във връзка с предоставянето на статут на бежанец и хуманитарен статут на чужденци в Р България. Към този момент децата, които кандидатстват за международна закрила до приключване на процедурата, се настаняват в центровете на ДАБ. ДАБ има 3 регистрационно приемателни центъра и един транзитен. Агенцията положи големи усилия да обособи пространства, в които да се настаняват само деца и достъпът на възрастни до тях да бъде ограничен. С децата работят специалисти от НПО сектора, които предоставят подкрепа на децата и специалистите на ДАБ. Въпреки тези стъпки, Българската държава констатира необходимостта от създаване на специализиран център за настаняване на децата от тази целева група, с цел гарантиране на техните права, осигуряване на най-добрия им интерес и успешна интеграция.

По време на проведено заседание на Съвета на децата през месец септември 2017 г., членовете взеха решение в работата на Съвета да се предостави възможност за участие на деца, търсещи и/или получили международна закрила. Членовете на Съвета на децата изработиха Процедура за избор на деца, търсещи или получили международна закрила. В период от една година ще се проведат срещи с децата в центровете за бежанци и ще се информират за възможностите за гарантиране на правата им и важността от участието им в Съвета на децата. Комуникацията с децата, търсещи или получили международна закрила в България ще бъде по модела на инициативата „Децата помагат на деца“. Ще се потърси информация от МОН и ДАБ за училищата, в които учат деца бежанци. Ще се потърси подкрепа и на БЧК, УНИЦЕФ, ДАБ и НПО за информиране на деца, търсещи или получили международна закрила, за възможностите за участие в Съвета на децата.

Кандидатите за членове следва да са на възраст до 18 години; да владеят български и/или английски език; да имат намерение да останат в България или да са ученици в българско училище. Съветът ще избере въпросите, които да бъдат включени в мотивационното писмо за избор на членове от тази група. При възможност се провежда събеседване (на живо или онлайн) с кандидатите. Да се предостави възможност децата - бежанци сами да избират мандата си, като минимумът да е шест месеца, а максимумът - две години.

Действия и процедури на институциите за осигуряване на достъп до права:

1. Идентификация на непридруженото дете чужденец

Офелия Кънева: Координация на работата с деца

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ МЕЖДУ ОЗД В БЪЛГАРИЯ И ЧУЖДЕСТРАННИТЕ ОРГАНИ

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

2. Назначаване на представител на непридруженото дете чужденец
 3. Осигуряване на достъп до информация и изразяване мнението на детето чужденец (включително и право на правна помощ)
 4. Осигуряване на съответстващ жизнен стандарт - на сигурна и безопасна среда
 5. Оценка и определяне на най-добрия интерес на детето
 6. Осигуряване на достъп до предучилищно и училищно образование
- Наредба № 3 от 06.04.2017 г. на МОН
7. Осигуряване на детето на здравни грижи, и достъп до здравни услуги за лечение на заболяванията и за възстановяване на неговото здраве
 8. Достъп до социални услуги
 9. Осигуряване на детето на участие в игри и културна дейност
 10. Местна интеграция и/или събиране със семейството

III: МЕЖДУНАРОДНИ ОСИНОВЯВАНИЯ

Министерство на правосъдието (Дирекция "Международна правна закрила на детето и международни осиновявания") е централен орган по Конвенцията за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване от 1993 г. Правната рамка на международните осиновявания в България се определя от Хагската Конвенция за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване (Ратифицирана със закон, приет от XXXIX Народно събрание на 31 януари 2002 г.), Семейния кодекс, Наредба № 2 от 24.10.2014 г. за условията и реда за издаване и отнемане на разрешение за посредничество при международно осиновяване и за осъществяване и прекратяване на дейността на акредитираните организации, както и Наредба № 3 от 24.10.2014 г. за условията и реда за водене на регистрите при международно осиновяване и даване на съгласие от Министъра на правосъдието.

Министерството на правосъдието извършва преглед на преписки на осиновяващи и досиета на деца за вписване в регистрите на международните осиновявания; води регистрите по чл. 113, ал. 1 от Семейния кодекс; изпраща молбите на лица с обичайно местопребиваване в Република България, които желаят да осиновят дете с обичайно местопребиваване в чужбина, до компетентните чуждестранни органи и организации; подпомага експертно и технически дейността на Съвета по международно осиновяване; подпомага министъра при осъществяване на специалните мерки за осиновяване на деца по чл. 112, ал. 6 от Семейния кодекс; извършва преглед на документите и изготвя писмени съгласия за осиновяване; извършва преглед на заявления за издаване на разрешение за посредничество при международно осиновяване, проучва възможностите, знанията и ресурсите на заявителите и изготвя доклади до Съвета по международно осиновяване; извършва проверки на дейността на

акредитираните организации и изготвя доклади до Съвета по международно осиновяване.

IV: МЕЖДУНАРОДНА ПРАВНА ЗАКРИЛА

Централен орган в България по Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца от 1980 г., Хагската конвенция за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на деца от 1996 г. и Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права е Министерство на правосъдието.

Правната рамка се дефинира освен от конвенциите, и от Регламент № 2201/2003 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и по делата, свързани с родителската отговорност; Регламент № 4/2009 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на съдебни решения и сътрудничеството по въпроси, свързани със задължения за издръжка; Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000. Министерство на правосъдието също така взаимодейства с органите на полицията и с дирекциите „Социално подпомагане“ за локализиране и предприемане на мерки за закрила на децата при случаи на трансгранични прехвърляния на деца и по запитвания от други държави за установяване социалното положение на деца в рамките на международния обмен на информация по Регламент № 2201/2003 г. Взаимодейства и с Главна дирекция "ГРАО" на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Националната агенция за приходите и Националното бюро за правна помощ при обработка на молби по Регламент № 4/2009 г., свързани със задължения за издръжка, постъпили от държави - членки на Европейския съюз.

БИБЛИОГРАФИЯ:

1. Конвенция на Съвета на Европа за закрила на децата срещу сексуална експлоатация и сексуално насилие – приета на 2.11.2011 г. – ДВ, бр. 90 от 2011 г.
2. Европейската стратегия по правата на детето COM(2006) 367 от 4.07.2006 г.
3. Конвенция на МОТ (№ 182) относно забраната и незабавни действия за ликвидирането на най-тежките форми на детския труд. Ратифицирана със закон, приет от 38-о Народно събрание на 21.06.2000 г. – ДВ, бр. 54 от 4.07.2000 г.

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ПАИСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ"

4. Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета
5. Регламент № 4/2009 г.
6. Закон за закрила на детето
7. Закон за убежището и бежанците
8. Закон за чужденците в Р България
9. Закон за социално подпомагане
10. Закон за предучилищното и училищното образование
11. Наказателен кодекс
12. Семейен кодекс
13. <http://www.aref.government.bg>
14. <http://antitraffic.government.bg>
15. <http://www.justice.government.bg>
16. <https://www.mvr.bg>
17. <http://asp.government.bg>